

stälde badande nymfer i Guadalquivir, skrämde af en tjur — ett rörande ämne!

Det var don Rafael Montes, en liten tjock och fet jovialisk advokat eller escribano, som sjöng den visa, hvilken blef afbruten, när vi kommo. Vårt inträde hade dock icke gjort något uppehåll i gitarrens surrande, och de sista verserna hoppade snart fram med sin glada sens moral. »Hör nu, don Rafael», sade Marcos, »medan vi alla äro, som det tyckes, stämde för allvarliga betraktelser, så lät oss få höra visan om den tandlöse munken, som ville knäppa nötter, och om det välmenande fruntimmerssällskapet, som han råkade ut för — —»

Och don Rafael började sin legend om själasörjaren i San Hermenegildo, med de omaka tofflorna. Men historien blef afbruten; Villamils värd, don Francisco Manero, kom i dörren med glas och manzanilla-vin och förkunnade, att hela gatan utanför redan var full med folk, som väntade på processionen ifrån Macarena. Efter en stunds prat och klingande bröt sällskapet upp, likväl icke förr än man kommit öfverens om att träffas snart igen, för att i Murphys båt göra en liten färd nedåt floden till Guadaira.

Hos Valverdes voro på aftonen alla flickorna från Triana och annat främmande. Der lektes pantlekar med rätt löjliga och öfverraskande upptåg och påhitt. Vår rolighetsmakare var Fernando Osorio. Fernando är ett par och tjugu år gammal och har varit flickornas lek-kamrat i Triana; han var qvick som en eld, och derjemte den älskvärdaste och uppriktigaste kamrat man kunde önska. Med hans lynne var det icke underligt, att han hade fått en dragning åt teatern, och han skulle inom kort debutera som komiker på Teatro Principal. I sin genre är han ett slags snille, och hans förvånande qvickhet och fyndighet, tillika med hans fina takt och verkliga älskvärdhet, göra honom till en favorit hos alla. Som

förtrolig ungdomsvän med flickorna, kan han understundom gå så långt i uppsluppenhet, att det svårligen skulle passa någon annan. Han kunde nu gå öfver golfvet som Maria, han kunde nu sätta sig i soffan som Paula, ja, han hade till och med den oförsämdheten att vilja försöka härma Evelinas förtjusande sätt att tala, någonting hvare han dock, som jag tyckte, gjorde ett fullständigt fiasco. Men han har en pikant gratie, lik kattungens, som leker med nystanet, — sammetstassar, klor på narri. Den andalusiska dialekten förstår icke att taga på sig en allvarsam min, och när Fernando får gitarren i hand, kommer hans sydlandska eld liksom i full flamma. Han kunde få sjelfva strängarne att sucka, och när han sjöng sina glödande kärleksvisor, var det som om orden och tonerna svärmade i kapp omkring i rummet, likt fjärlar bland blommor. Evelina satte sig till pianot och spelade en bit ur Son-nambula; det var lika mycket för ögat som för örat. Hon såg så obeskrifligt intagande ut, medan hon med sina vackra händer höll på att krängla sig igenom svårigheterna, nästan som om hon varit insnärjd i ett trassligt skogssnår; och då de till slut voro öfverrunna, kastade sig Fernando med allt skäl ned på händer och fötter på mattan för att kyssa hennes fjät, när hon trippade öfver golfvet tillbaka i kretsen af de andra rödblommiga flickorna. Den mulne och allvarsamme don Diego kunde icke annat än storskratta åt dessa Fernandos liffiga bifallsyttringar på golfvet, men jag tyckte, att han gjorde mycket förståndigt och rätt.

Till Sevilla hade nyss kommit flera främmande fartyg, som lastade in oranger, och Gautheys gjorde en middag för några af sjökaptenerna, dit jag också blef inbjuden. Jag kom att sitta bredvid en kapten Beaujeu från Nantes, en liffig och lustig fransos med qvicka ögon under buskiga grå ögonbryn. Bland annat berättade han mig ett ganska obehagligt äfventyr, som han hade haft i sin ungdom efter ett skeppsbrott på Guldkusten i Afrika, då han blef tillfångatagen af negrerna och bland dem

tillbragte tre månader. I synnerhet beskref han resan ifrån kusten uppåt landet såsom särdeles »désagréable». Vildarne hade nemligen bundit honom och en annan jungman fast vid hvar sin plank och på det sättet slängt dem öfver ryggen på en ko. Vid framkomsten firades segern med offer och andra glada festligheter och dansades utan något slags balkostym. De båda sjömännens hvita skinn ådrog sig dervid allmän uppmärksamhet, lika mycket som trots någon främmande ambassadörs lysande uniform på en hofbal. Hofdamerna voro visserligen nedlåtande, men deras protektion gälde icke mycket der i landet; och det skulle, såsom kapten Beaujeu utlät sig, verkligen hafva fordrats en engels tålmod för att icke blifva alldeles utledsen vid de svarta herrarnes ständiga och kitsliga bamburapp och baksluga sparkar. De båda olyckskamraterna voro derför rätt belättna, när en fransk örlogskutter, som kryssade der i farvattnet och hade fått nys om saken, omsider utverkade, att de stackars jungmännen blefvo utlemnade mot några buteljer brännvin. Och när vi väl hade hunnit så långt, att de voro i säkerhet om bord på kuttern, var äfven vår middag till ända.

Det företogs derefter en promenad nedåt varfvet eller fabriken för att åse huru orangelastandet fortgick. Öfver hundra flickor voro der sysselsatta med att sortera oranger vid långa bord, som hade olika stora hål, hvarigenom orangerna föllo i sina bestämda korgar nedinunder. Som man kan tänka, gjorde alla dessa skönheter ett gruffigt väsen, och de väderbitna sjömännen voro icke heller mycket tystare, medan de fullpackade orangekistorna af håriga armar langades om bord. Det var riktigt en tableau vivant med full orkester. Orangerna packas in omogna, alldeles gröna, och mogna sedan i lastrummet under vägen. De smaka förmodligen lika bra ändå vid framkomsten, ty det goda är godt nog — när man icke vet af något bättre. Det är så med mycket annat grönt och omoget här i verlden — till dess man smakat det mogna.

I September är det sed i Sevilla att göra en pilgrimsfärd ut till ett litet kapell, som ligger några fjerdingväg från staden, uppe i höglandet. Äfven Villamil och jag begåfvo oss en söndagsmorgon på vägen dit ibland mycket annat folk. I det glada solskenet voro vi, i spansk hatt och andalusisk tröja, så goda pilgrimer som trots någon, åtminstone lika färdiga för muntra äfventyr och glada upptåg. Himmelen var klar och luften doftande, men så många tunga vagnar, lastade med vackra flickor, så många granna ryttare och utstyrda borickor och mulåsnor rörde upp dammet på landsvägen, att förfriskning snart behöfdes, hvarför, när vi hunnit första krogen vid vägen, några klunkar blekgult manzanilla-vin i sexkantiga glas smakade förträffligt. Vägen slingrade sig derifrån uppför emellan aloehäckar och korkskogar, oliver och almar, under hvilka man såg glada menniskor i det gröna, med korgar och flaskor, kastagnetter och guitarrer. Öfverallt var det glädje, gyckel och kurtis, och till och med den tiggande krymplingen, som hoppade på sin utslitna krycka, tycktes vara så lycklig som en kardinal eller en erkebiskop.

Vid middagstiden kommo vi fram till Torrijos, en vacker grön plan eller äng med en temligen vidsträckt utsigt åt ett håll, för öfrigt omgifven af frodiga buskar eller träd med smärta stammar och höga kronor, hvilka hösten redan börjat förgylla. Det fans der en mängd åkdon och oxvagnar, och hvart man såg voro grupper af folk och ök, allt flere ju mera man nalkades kapellet. Närmast omkring detta voro tält utspända, under hvilka man för betalning kunde få förfriskningar, »buñuelos» (gorån) och bröstsocker och honung. Liksom alla andra styrde vi naturligtvis kosan först till kapellet, i hvilket vi efter någon trängsel i dörren lyckades komma in och få se den undergörande Kristus-bilden, som stod uppställd emot en pelare, med yfvigt svart hängande hår och en högst vedervärdig fysionomi. På väggarne i denna otrefliga lokal hängde en myckenhet små målade votivtaflor och kryckor, kappar, knölpåkar och vaxögon, silfverhjärtan

och långa flåtor af fruntimmershår, gamla västar, underkjortlar och knäbyxor m. m. — hvilket allt i sin mån bidrog att fylla rummet med en skarpt syrlig dunst, mycket för stark, till och med för rökelsen, för att kunna maskeras. Dem renom är dock allting rent. Vi kunde endast lukta offret, icke graden af fromhet och tacksamhet, som hade bragt det samma. I porten såldes träsnitt och små kopparstick, föreställande populära helgon; fruntimmerna fäste sådana med en knappnål på bröstet, och karlarne satte sina på hatten. Man sålde äfven sidentörnrosor och pappersbuketter med små vaxdockor i toppen, så kallade »claveles». Villamil satte i sin hatt en ganska vacker törnros, jag i min en brokig blomsterqvast, i hvars topp stod en liten snedbent engel med vingar och bomullshår. Nästan alla karlarne hade sådana grannlåter på hatten; flickorna buro dem i hårflåtan.

När vi bland öfriga pilgrimer hade lägrat oss i gräset för att rasta, kommo vi i prat med en figur, som hade med sig vin i en läderflaska, hvilken han med vanlig andalusisk artighet bjöd oss: »se Ustedes gustan» (om herrarne behaga) — och herrarne behagade verkligen taga så många klunkar af hans särdeles smakliga vin, att hans människokärlek kanske sattes på ett hårdt prof. Läderflaskan blef dock långt ifrån tom, och efter litet prat och skratt skildes vi från vår Amfitryon som de bästa vänner. Sådan art af gästfrihet möter man ofta i Spanien. — Vid hvarje steg omkring fältet hade vi nu många vackra grupper att betrakta, innan vi hunno de grant utstyrda vagnarne, som hade kört förbi oss på vägen, lastade med glada menniskor, vinbyttor och matsäckar. Vagnarne stodo nu alla tomma, barnen lekte emellan hjulen, fastrar och fruar packade upp ostar och ägg, medan karlarne med cigarr i mun tumlade sig i gräset och flickorna klevvo på så många utomordentliga vis emellan de lig-gande oxparen eller upp och ner i vagnarne, att ögat ofrivilligt måste falla på de fina broderade strumporna och de himmelsblå strumpbanden med silfvertofsarne.

På ett ställe dansade en liten zigenarflicka i kretsen af en hop gitanos. Dessa zigenare hade granna jackor, lysande till och med af verkliga guldhäktor. De bruna svartögda flickorna sutto rundt omkring med benen i kors och sjöngo takten med hjälp af guitarrer och annat skrammel. Det såg rätt lifligt ut, och jag tecknade mig till minnes i min ritbok några af grupperna. Litet längre fram stannade vi framför en flock spanskor, bland hvilka i synnerhet en dansade bra, med grön schal och leende mun, perlhvita tänder och röda läppar, lifiga ögon och en sådan växt och smidighet, att Villamil tyckte, att jag icke gjorde orätt, när jag försökte teckna af henne på mina papper. Det var skratt och sång och väsen af fästmän och bröder i skjortärmarne, med jackan slängd öfver axeln, cigarretten i munnen och knifven i fickan. Naturligtvis var allt detta för lifligt och bullersamt att kunna tecknas på stället, men jag gjorde dagen derpå en ritning af hela sällskapet, den ljusgröna schalen icke för-glömmades. För den, som icke själf fört med sig proviant, fans det på platsen icke mycken sådan att få, och vi måste därför stilla vår hunger så godt vi kunde i zigenartälten. Jag tecknade der en annan vacker flicka, som sålde ett slags gruffigt söta fikonkakor, »alfajor», från Estremadura. Hon var klädd i en kaffebrun yllemantilla och slokig karlhatt, en kjol, som räckte jemt nedom knäet, ljusblå strumpor och nätta skor af ofärgadt läder. Alla kallade henne »la guapa Lola», »vackra Dolores», och hon tycktes mycket väl veta, att det namnet passade henne, och att hon hade lika stor rätt dertill som rosen har att kallas ros. Vi kommo öfverens om att träffas inne i staden, så att vi skulle få måla af henne, och jag tror nästan att i Villamils ögon hennes bruna mantilla såg ut som en grön schal.

Eftermiddagen var förtjusande. Från den andalusiska himmelen strålade höstens guldsol öfver det gröna landskapet, emaljerad med färgrika grupper af glada menniskor i hagarne, doftande af timjam och blommande azar. Till

och med längs efter hela vägen hemåt såg man på ömse sidor folk, som hade slagit sig ner i det gröna. I Triana var det trängsel för att få se de glada pilgrimernas återkomst, och damerna sutto utefter väggarna. Bland andra såg jag der emellan ryttare, calessas och vagnar Mariquita jemte Salud med sin escribano och strax derefter Evelina till häst i sällskap med sin far. Sedan kommo alla hennes kusiner i en stor vagn, beslägtad med de tunga klumpiga åkdonen från Van der Meulens och Gil Blas' tid, förspänd med två par långörade mulåsnor, prydda med röda ulltofsar och klingande bjellror. Denna kaross var riktigt att måla af jemte alla flickorna med sina nickande hufvuden, sina rosenkinder under svarta mantillor och sina förgyllda solfjädrar i händerna och juveler i örnibbarne.

Af flere orsaker fick jag nu stor lust att måla någonting på allvar, och som detta icke var möjligt i de rum, hvilka jag hade att begagna, begynte jag göra spaningar efter någon lokal mera passande till atelier. Marcos Pereda var härvid ett förträffligt biträde, men våra husvisitationer ledde icke just till någon önsklig upptäckt. Bland annat föreslogs ett gammalt öfvergifvet nunnekloster, eller, som det kanske rättare borde kallas, en mycket pittoresk klosteruin. Denna ruin var dock för mycket romantisk; der funnos visserligen dörrar, men inga lås, tak, men i dessa allt för stora och många hål. Dekorationer, som kunna passa för Robert le diable och hans nunnor, äro derfor icke alltid lämpliga i hvardagslag. Slutet blef, att jag tog ett par små rum vid Villamils atelier, i förväntan att få öfvertaga denna efter hans bosättning på annat håll. Villamil stod nemligen i begrepp att gifta sig med en ung och vacker spanska, som han icke kunde lefva förutan. Så är verdens gång: den enes död är den andres bröd, och i samma mån som Villamils kärleksflamma kom mig

till godo, var den i så måtto ofördelaktig för mitt värdfolk i Calle de la Muela, att jag måste tänka på att flytta derifrån för att vara närmare mitt arbetsrum.

När jag äntligen kommit så långt, att jag verkligen hade ett slags atelier, började jag arbeta rätt flitigt med min målning. Så många tafior fylde redan inbillningens packlår, och andra trängde sig ändå oupphörligt dit, att det blef en nödvändighet att fästa åtminstone några af dem på duken. Det felades sålunda icke god vilja, lika litet som penslar, färger och modeller, och jag var snart i full gång.

För närvarande vistas åtskilliga engelsmän i Sevilla, och genom händelsernas gång hafva dessa blifvit nära nog mitt dagliga umgänge. Somliga af dessa herrar uppehålla sig här för nöjes skull, andra äro civilingenjörer, som hafva befattningar med de blifvande jernvägsanläggningarne här omkring, under det åter andra hafva att göra med det påbörjade gasverket. De flesta af dessa ingenjörsföretag äro under ledning af Edward Manby, en man med utomordentligt stor arbetsförmåga, men som på sina hvilostunder gerna kastar sig i nöjenas hvirvel, fullkomligt obekymrad om efterräkningarne.

En afton skildes vi icke förr än temligen sent på natten från ett lifligt samkväm hos honom. Himmelen var som af svart sammet, regnskurarne öste ner, så att vattnet strömmade forsande öfver gatorna. Det var så mörkt, att man icke kunde se två steg framför sig, lyktorna voro utblåsta och cigarrerna ville icke brinna. När vi äntligen hade hunnit så långt som till Fonda de la Union, hvarest en af vännerna bodde, togo vi allasamman vår tillflykt uppe hos honom. Klockan var redan tu, men icke för ty lagades det till varm grogg af brandy och vatten, med accompagnement af sång och musik. För att göra sällskapet mera animeradt laddade Tyrie sina pistoler med kulor, som knallades af skott på skott, än i taket, än ibland tomma eller icke tomma buteljer på bordet. Vid ett skott träffade kulan en hård stenflisa i väggen,

så att hon kastades tillbaka och slog ut fönstret. Om detta kulregn hade tilltagit, skulle det hafva kunnat blifva farligt, i synnerhet som skyttarne icke voro särdeles säkra på handen. Brandvakt och polis instälde sig visserligen och gjorde i sin tur oväsen nere på gatan, men skjutandet uppe i rummen fortsattes icke dess mindre knall på knall. Man till och med stälde upp på bordet en liten bronskanon, som laddades med kula, och gjorde med detta instrument ändå större förstörelse bland de vinflaskor och buteljer, som ännu voro någorlunda hela, till dess Macadam förklarade, att han icke skulle draga i betänkande att ställa sig framför kanonen, ty, som han påstod, skulle kulan icke kunna gå genom frackskörten. Hans tillbud applåderades, och han stälde sig därför i positur några steg ifrån bordet, under det Tyrie riktade kanonen så bra, att skottet verkligen gick genom både fracken och västen, och kulan hittades — om icke i hjertat, så på något annat ställe. Med liknande oskyldiga och glada sällskapsnöjen fördrefs tiden, under det att utanför skyfallet allt jemt fortfor. Icke dess mindre ansåg Tyrie det vara mycket passande att låta sadla sin häst; han klädde om sig i spansk drägt med en vid kappa, tog sin laddade bössa och begaf sig åstad för att taga litet motion, som han kallade det, och göra en liten promenad till Alcalá. Klockan hade redan slagit tre, och nästan alla afrådade honom från denna lustridt, helst det i mörkret såg ut som om han icke vore riktigt sadelfast. Men naturligtvis voro alla välmenta förmaningar bortkastade, och han galopperade bort i de mörka krokiga bakgatorna, under det vi trefvade oss fram, vadande i vattnet, hvar och en till sitt hem. Dagen derpå berättades det, att Tyrie icke hade kommit långt på sin tilltänkta färd, emedan, innan han ännu hunnit utom staden, bössan hade hoppat af sadelkroken och fallit på marken, hvarvid skottet smält af och brandvakter rusat fram från alla håll med pikar och pistoler. Tyrie måste då gifva sig på nåd och onåd och blef förd till hotellet med större följe, än han hade,

då han lemnade det. Sådana små lustbarheter var denne min vän mycket road af.

Ett par dagar derefter fick jag bud ifrån mina bekanta i Triana, att deras gamla mormor helt hastigt hade dött till följd af ett slaganfall, och man bad mig på det vänligaste att så fort som möjligt komma och göra en porträtt-teckning af den gamla. Jag fann dem alla i den största bedröfvelse och så medtagna af oro, nattvak och gråt, att det gjorde mig ondt att se dem. Den afsomnade, klädd i sin hvardagsdrägt och med nya skor, hade blifvit lagd på ett svart täcke, som var utbredt på golvet; vid sidorna stodo höga ljusstakar med brinnande vaxljus. Jag spisade middag i sorghuset och följde sedan liktåget till grafven. Den gamla frun dog lördagsaftonen klockan sex, och söndagseftermiddagen var hon redan i sin graf. Hon var mycket hjertligt afhållen af alla och är därför nu uppriktigt sörjd och saknad. Det är obeskrifligt rörande att se ett sådant band, som icke sjelfva döden kan slita.

Den omtalade båtfärden till Guadaira blef särdeles angenäm och rolig. Utom egaren af båten, vår gästfrie värd don Juan Murphy, som länge med sin familj varit bosatt i Sevilla, bestod sällskapet af vår vanliga vänkrets, trefliga karlar, engelsmän och spanjorer. Vädret var förtjusande och den breda floden Guadalquivir, romarnes Bætis och arabernas Wada-el-Kebir, lugn som en spegel. Ett stycke nedanom San Juan d'Alfarache viker man in i den täcka Guadaira, som är en smal å med lummiga träd vid stränderna och höga buskar speglade sig i det stilla vattnet. På somliga ställen äro grenar och qvistar från ömse sidor sammanslingrade, så att man far liksom under ett lätt löfhalv, hvilket erbjuder ett skuggrikt och välkommet skydd mot solens gyllene spjut och pilar, som likväl på många ställen bryta igenom den saftiga grönskan. Vi rodde turvis, och vid middagstiden förtöjdes båtarna i skuggan af en orangeskog, hvarest vi stego i land. Efter en liten promenad under träden dukades emellan

kaktus- och aloëbuskarne middagsbordet med silver, kristall och porslin, och det serverades en fullständig middag med pastejer, sherry och champagne. Och under prat och muntra historier märkte vi icke, hur solen sjönk och det blef skymning. Under en stjernklar himmel gled snart igen båtarne på hemvägen, vi stego i land vid Torre del Oro, inne i Sevilla, och tillbragte aftonen hemma hos Murphys älskvärda familj.

Emellertid hade Villamil flyttat ut till Castilleja och der satt bo med sin vackra och älskvärda Concha, och jag ärfde till följd deraf hans atelier i den gamla klosterbyggnaden vid Calle de la Borsigineria. I denna lokal blef jag nu snart så mycket sysselsatt med min målning, att bläcket helt och hållet torkade i bläckhornet, och på lång tid har därför ingenting blifvit skrifvet om alla de glada tillfälligheter, som dagligen kommo mig till mötes. Så länge man tumlar om i det höga gräset, bekymrar man sig icke mycket om höladan.

Min vän Gerhardt hade efter slutade studier i Granada anländt till Sevilla för att arbeta i katedralen, Alcazar och Casa de Pilato. Många tyskar äro begåfvade med en beundransvärd instinkt att kunna finna billiga, men ändå icke dåliga herbergen eller respektabla rum för resande samt beskedligt värdfolk med borgerlig hushållning. Gerhardt bodde också icke på något värdshus, utan hade, som han sade, »funnit» sitt kvarter i ett gammalt moriskt hus vid en bakgata, icke långt från min atelier. Vi träffades ofta, och hur det gick — befann jag mig snart inflyttad på samma ställe.

Vid Calle Placentines, som är en mycket trång gata i närheten af katedralen, finnes bredvid en genomgång, som kallas »Horno de las brujas» (hexornas ugn), en ändå smalare gränd eller passage af mindre vidd än ett uppspänt paraply. Vikar man om hörnet för att smyga in i denna trånga gång, kan man i klart väder der skönja

en svart trätafla med inskriptionen »casa de pupilos» och en målad hand med utsträckt pekfinger, utan återvändo riktadt mot en mörkgrön port längst in i skumrasket. Allt det yttre häntyder således på ett tyst och stilla fridens hem, för att icke säga en grotta, som kunde passa en Sankt Antonius. Understundom bedrager skenet, och sedan man väl inflyttat i denna »casa del pupilos», var det icke möjligt att tro sig vara i ett eremitage. Huset var gammalt och inklämdt mellan grå och ruckliga byggnader, hvilka liksom satte sig på tvären deremot med utskjutande hörn och gafnar. Omkring gården, som var stenlagd med tegel, fans ett öppet galleri af spensliga marmorkolonner. I en vrå sprutade ett litet vattensprång i en liten marmor-ho, och öfver det hela var utspänd en »toldo» eller ihopflätade bastmattor för att om dagen skydda mot solhettan. I mitt rum hade jag min bädd i en temligen mörk alkov, och det herskade dessutom i rummet en sådan skymning, att man svårigen kunde urskilja hvad de gamla svarta tafforna förestälde, som i tunga ramar hängde omkring väggarna.

I en sådan casa de pupilos stängas dörrarne aldrig, bruket af lås är ännu icke infördt, och det herskar en gemensam delaktighet af allting, ungefär som på apostlarnes tid. Bittida på morgonen efter frukosten gick jag till mitt arbete och återvände icke förr än mot aftonen för att spisa min middag. Jag hade ändock öfverflödigt tillfälle att göra bekantskap med det öfriga husfolket och att följa med det lilla samhällets styrelse och organisation. Vårdinnan var en liten fetlagd och svartögd spanska, vid namn Pepa, gift med don Pepe Campana, som trodde sig vara värd på stället, ehuru han i sjelfva verket icke var annat än plågad af magkramp och förresten hade hvarken säte eller stämma i konseljen. Pepa var nästan alltid vid gladt och godt lynne, ehuru hon kunde bli ganska ilsken, när hon blef retad. Hände det, att någon af pigorna oförvarandes hade spilt ut en kopp mjölk eller bränt ett hål på en handduk, då blef det ett

så oharmoniskt skrik och oväsande i huset, att man kunde tro de ursinniga kvinnorna vara sinnade att klösa ut ögonen på hvarandra. Om likväl i det ögonblicket den gamle blinde spelmannen Pacco, med sin flottiga guitarr under armen, famlade sig in genom porten, stillades åskvädret som genom en förtrollning, och knappt hade han, lik en ny Orfeus, knäppt två ackorder på sin lyra och helsat sin publik på sitt tokroliga vis, förr än pigorna började fästa upp sina lösa hårflåtor och till och med Pepas hotande uppsyn klarnade, åtminstone till ett uttryck af tillfredsställelse öfver att hafva kunnat få ge luft åt sin qväfvande vrede. Kom då tillika den gamla skrynkliga Amparo med sin krokiga käpp och urblekta mantilla, voro snart åter sqvaller och historier i så full fart, att den stormiga trätan helt och hållet var glömd, som om den aldrig egt rum. Amparo var nu torr och gråhårig, men man kunde ändock se, att hon i sin ungdom hade varit en »real moza». Hon bodde helt nära, i den så kallade Hex-ugnen, och kom snart sagt dagligen på visit hos oss, för att se om man behöfde hennes hjälp i hushållet, det vill säga för att få ett mål mat. Egodelar hade hon inga, utom en liten snusdosa af silfver, en fingerborg af dito och en smal guldring med en agat, en dyrbar klenod, emedan en sådan sten hjälper förträffligt mot gikt — man behöfver endast lukta derpå för att strax känna lindring — och genast botar frossa, om den lägges i maggropen. Amparo och jag blefvo snart goda vänner; jag höll utaf henne, hon var gammal, men hade icke förlorat sitt unga sinnelag; hon var visserligen mycket skrynklig; men det generade mig icke.

Pepa hade tagit till sig en äldre ogift syster, en obeskrifligt beskedlig och välvillig människa, lika fet som Pepa, men med ännu glesare grått hår. I dopet hade hon fått namnet Africa, hvilket egentligen betyder att hon då blifvit uppkallad efter Nuestra Señora de Africa. Emellertid hade Africa i sitt rum en fransk litografi, föreställande l' Afrique med negeransigte, stora örringar

och en yfvig fjäderkrona, hvilken tafla gumman påstod vara ett sannskyldigt porträtt af hennes respekterade skyddshelgon. Africa nyttjade lorgnett, ty hon hade förstört sina ögon genom att stoppa, reparera och stryka gamla mantillor, spetsar och blonder — ett göra, hvarmed hon ännu var sysselsatt från bittida till sent. De spanska damernas mantillor äro nemligen utsatta för att fastna på många krokare och att få stora hål brända af ungherrarnes blickar, kanske också små märken efter mysteriösa miniatyr-cigarretter. Så ofta Africa kunde taga sig ledighet från detta perlstickararbete, satt hon hellre uppe på verandan och pratade med en tredje señora, som bodde i huset, en hyresgäst, som kallade sig señora Pepa Carolina. De trasiga mantillorna stodo utspända i bägar, och hålen syntes till och med större än förut, ja, som det tycktes mig, obotliga. Men de historiska studierna kunde icke därför uraktlätas, i synnerhet nu, då tillfället var så ypperligt att kunna få idka dem i samråd med señora Pepa Carolina. Detta något bedagade och fetlagda fruntimmer ansågs nemligen af många för att vara, så att säga, en historisk person. Det var nemligen en tradition, att för mycket länge sedan, när konung Ferdinand den sjunde efter stor blodsutgjutelse åter satt i lugn på spanska tronens mjuka dyna, hade han, såsom fordom Ahaservus till Ester, en gång i nåder sträckt ut sin spira till señora Pepa Carolina, hvilken allt sedan dess kvartalsvis uppburit en liten pension, tillräcklig att temligen ordentligt betäcka hyreskostnaderna hos Campanas, vidmakthålla mantillan och öfriga draperier, samt till och med förslå till inköp, tid efter annan, af en ny solfjäder och en pomadbuk. Hon hade, kanske också såsom souvenir af hoffifvet en urgammal (som det tycktes) och skallig papegoja, som kunde tala latin, åtminstone läsa sin bordsbön på detta språk, men icke dess mindre hade med sin krokiga näbb bitit ett stort stycke ur värdens, señor Campanas tumme. Han hade svurit på att hämnas, och det troddes allmänt, att han verk-

ligen ämnade ofördröjligen passa på ett tillfälle att få vrida halsen af den otäcka, talande fogeln. Vi hade dessutom i huset en hvit pudelhund, klippt som lejon, två kattor och några par duvvor, så att det alls icke var brist på ett valdt sällskap af djur, i fall människosällskapet icke skulle förslå.

Denna min bostad låg icke långt ifrån La Alianza, hvarest jag hade min studio. Denna bekväma belägenhet var icke utan vikt, ty jag var nu mycket sysselsatt med mina målningar inomhus, till och med mer än kanhända önskligt var, emedan derigenom många tillfällen gingo förlorade att få teckna så mycket pittoreskt ute. Som jag hade gjort bekantskap med en myckenhet folk af olika klasser, kunde jag dock icke klaga öfver brist på passande modeller af många sorter. Arbetet gick därför rätt muntert. Den starka värmen sommartiden tvang visserligen ibland till en siesta midt på dagen, men en sådan hvila gjorde, att jag kunde njuta vaken den andalusiska nattens behag och likväl, efter tillräcklig sömn, tidigt på morgonen vara med friskt mod tillbaka vid staffliet. Ateliern höll sig jembörelsevis sval, i anseende till den gamla klosterbyggnadens tjocka murar och storleken af rummet, hvilket förmodligen varit munkarnes komfortabla refektorium. Byggnaden hade efter klostrens upphäfvande 1835 en tid stått öde, tills don Francisco Mañero började småningom fylla nedre våningen med ett linneväfveri, slamrande väfstolar, snurrande spinnmaskiner och svartögda, barhalsade, okammade, sjungande fabriksarbeterskor. Allt detta bullersamma följte gjorde mig dock ingen olägenhet, ty ateliern var i den öfre våningen, i en aflägsen flygel, och rummet dessutom så stort, att jag hade funnit skäl att afdela det i två, medelst tunga mörka väfhängen fästade emellan rostiga järnstänger högt uppe under hvalfvat. — Öfver golvet var spänd en matta, och det dröjde icke länge, förr än på väggarna hängde studier, gipsgjutningar, kostymer och annat skräp, sådant som gemenligen smyger sig in

hvarest målare arbeta. Denna skräpförökelse i ateliererna är någonting som de naturkunnige förmodligen icke hafva studerat. Den är likväl ett faktum. Söker man der en flaska, så finner man kanske i stället en burk med helt och hållet obekant fysionomi; letar man efter en hammare, så träffar man på en liten fruntimmerssko, som rodnar öfver att hafva blifvit upptäckt. Och det är ibland icke så lätt att bestämma hvad som är skräp eller icke; låtom oss därför icke döma för hastigt. Det vissa är, att en målare, som vill måla denna världen, behöfver rätt mycket skräp — till modeller.

Bland de personer, hvilka jag behöfver för min målning, är en som kommer oftare än de andra. Det har för henne blifvit en inkomstkälla att sitta som modell, och hon försummar dermed intet annat arbete. Hon heter Conchetta, är omkring sjutton år, har ett ganska vackert utseende, vackra ögon, elegant växt och fina händer och är till och med af förräm släkt, ty hennes tillnamn är Guzman, hvilket i Spanien klingar ungefär som Sture eller Brahe i Sverige. Hennes far lärer verkligen hafva varit grefve, men ändock så nedlåtande, att, sedan han på spel förstört all sin egendom i löst och fast, han slutligen kommit i sällskap med konstberidare och tjurfäktare och derefter satt bo med Conchettas mor. Han slöt sig snart till ett band »contrabandistas», ett sällskap som förskaffade honom inträde bland än värre följe och omsider ett fatalt knifstyng af någon god vän. Enkegrefvinnan med fröken Maria de la Concepcion (Conchetta) måste nu båda genomgå mycket elände i rysliga förhållanden. Conchetta har ett förvånande godt huvud, ett förträffligt hjertelåg, och en naturlig ädel ömsinhet, men det är riktigt hemskt att ibland se utbrotten af hennes qväfda förtviflan öfver det hopplösa i hennes ställning. »Stackars Conchetta», säger jag då — jag vet icke hvad jag skall säga mera. Men det gör henne godt, hon brister i gråt, fast hon småler. Till och med en hund, som ligger för fötterna, känner sig lyftad af en vänlig blick. Det svider

i hjertat att se en ros på det sättet utan sin förskyllan planterad midt på gatan.

Conchetta har en halfsyster, som heter Carmen och som ibland följer med, ehuru hon vanligtvis är sysselsatt med att göra cigaretter i den stora kungliga tobaksfabriken här i Sevilla, hvarest öfver fyra tusen flickor användas till sådant arbete. Carmen är icke mera lik Conchetta än en lerkruka liknar en kristallskål, men det är riktigt vackert att se, huru dessa halfsyskon fäst sig vid hvarandra, och huru uppmärksam Conchetta är vid alla tillfällen att hindra sin syster från att komma på sådana afvägar, på hvilka hon själf förrirat sig. Carmen kunde dansa rätt bra de spanska nationaldanserna »el ole» och »el jaleo de Xeres», och jag hade derigenom tillfälle att lära mig förstå meningen af många bland ställningarne och positionerna i dessa danser. Det var vid sådana föreställningar naturligtvis mycket stöj, men i Spanien måste man vänja sig vid buller. Ibland var det deremot så tyst i ateliern, att när jag öppnade fönstret, kunde jag mycket väl höra, huru på en balkong högre upp i gränden en papegoja understundom härmade hostan af en gammal fru, som hade dött i höstas och, såsom Conchetta påstod, i lifstiden aldrig hade hostat bättre. Det störde mig dock icke vidare, än att det ibland kom mig att tänka på jämförelser emellan antik och modern konst.

Det hade blifvit aftaladt, att jag skulle följa med flickorna Marquez långt bort till en mycket helig hällen gammal klosterkyrka vid Santa Clara, i hvilken de hade beställt tre själamessor för gamla mormor, som de ännu djupt sörjde. Redan klockan sex på morgonen var jag därför på det utsatta mötesstället, hvarest vi äfven träffade señora Valverde med dotter. Den lilla klosterkyrkan var solig och städad, men emedan själamessorna ansågos böra ega mera kraft, om de lästes nere i den mörka

kryptan, gingo vi alla dit ner. Denna krypta var ingenting annat än ett ohyggligt, unket och fuktigt litet källarhål under kyrkgolfvet, passande till benhus, der en mager korgosse i hvit mess-skjorta och förmodligen på fastande mage redan hade hunnit tända ett par smala ljus på ett litet altare. Den gulbleke presten kom snart, men som han hade att läsa tre fullständiga messor å rad, och på latin till, blef det en mycket längre ceremoni, än jag hade beräknat. Det blef någonting, som man riktigt skulle kunna kalla bistert, ehuru den välsignade sacerdoten som artig kavaljer verkligen bemödade sig att läsa ur sina böcker så fort han förmådde och utan att stappla, hosta eller hemta andan, förr än han ändtligen hufvudstupa kom till Pax vobiscum. Jag måste tillstå, att stället föreföll mig likt hvad man hört om inquisitionens tortyrhålor, fastän fruntimmerna tycktes der befinna sig liksom högt uppe i himmelriket. Men jag märkte, att presten såg ut, som om han längtade efter någonting bättre. Sent en natt höll jag på att somna, när det oförmodadt hördes så mycket buller och väsen i huset, att jag sprang ut på verandan för att få veta orsaken. Det var ingenting märkvärdigare än några resande, som anlände och sökte herberge, och i följd deraf var det bärare och betalning, kappsäckar, hattaskar och sängkläder, ovett och mörker, påtända och åter utsläckta lampor och ingen olja, men mycken villervalla. Leon, vår gamla klippta pudelhund, morrade och skälde; Campana, vår värd, hade en svår attack af sin envisa maghоста; Pepa kommenderade som en divisionsgeneral, och den närsynta, feta Africa kränglade sig flämtande uppför de smala traporna med rena örngättsvar och porslinsarbeten. Señora Carolina hade lyckats få eld på sitt ljus, och den kolossala skuggan af hennes utvecklade former sväfvade på den hvita rullgardinen, men allt blef dock tyst i det väderstrecket. I vår trakt hade stormen ännu icke lagt sig, och knappt hade jag åter kommit under täcket, förr än Regla, vår lifliga piga, pro forma knackade på min

dörr och strax derpå inträdde med en tältsäng, hvilken hon började ställa i ordning under många helsningar från señora Pepa, att jag icke skulle tycka illa vara, att hon ej kunde hitta på någon bättre plats än i mitt rum för señor Cabrera från Utrera; det skulle endast bli för den pågående natten, sedermera efter första villervallan skulle hon nog ställa till på annat sätt. Cabrera var en lång och mager äldre man med grått hår och buskiga ögonbryn, en välbehållen jordbrukare eller arrendator af något större adligt gods. Hans sätt att presentera sig var öppet och artigt, och han beklagade mycket, att han nödgades komma och störa mig så som nu. Han slängde emellertid under många gäspningar af sig sin broderade jacka och sin vida spanska hatt, ty han var trött efter resan, och det dröjde icke länge, innan jag halft drömmande tyckte mig höra en eolsharpa.

Morgonen derpå gjordes bekantskap med det öfriga herrskapet, som hade anländt. Det var ett nygift par, en kapten ifrån spanska garnisonen i Ceuta eller Melilla och hans vackra kaptenska, medförande i förväntan på någonting bättre en blånäst apa, som under natten hade varit bunden vid jerngallret på balkongen och der redan vändt upp och ned på två af Africas blomkrukor, krasat ut mullen och totalt plockat sönder de dyrbara holländska lökarne, tuggat sönder Campanas bästa spännhalsduk och spilt ut bläckhornet öfver hans nystärkta nattkappor. Som man lätt kan tänka, var allt detta till icke ringa förargelse, men frågan var delikat, och skulden sköts till slut, jag vet ej precis på hvem, — förmodligen på Africa. »El capitán» var en munter och treflig karl och hade bott i huset förut som ogift, så att han var bekant med hela familjen och en stor favorit hos alla. Äfven Cabrera var en gammal kund, så att han kände sig ganska hemmastadd i huset. Jag lägger mig icke uti, hvilka flyttningar som gjordes, men Pepa höll ord, och Cabreras tältsäng försvann ur mitt rum.

Det beslöts, att jag skulle lära Evelina att måla i olja. Ateliern iordningsställdes uppe på vinden, med dager från en bågig glugg, hvarifrån man kunde se och nästan allt för väl höra San Pablos svingande kyrkklockor. Vi hade ur don Aniseto Brabos samling fått låna en tafia, som förestälde åtskilliga granna foglar, sittande på några gröna qvistar, omkring hvilka voro virade remsor med vers och musiknoter. Evelina hade sjelf valt denna tafia, och det roade henne att måla alla dessa ringdufvor, domherrar och steglitsor. Ehuru jag just då hade brådtom med min egen målning, ansåg jag det vara angeläget att hjälpa till med alla dessa klor och näbbar, vingar, stjertar och qvistar. Min señorita satt nästan lik en Papagena i en stor ljusblå peignoir (som redan hade fått många kulörta märken efter de olydiga penslarne), en liten fin spetskrage om halsen, små rubiner i örsnibbarne och en ros och en tusensköna i de mörka flätorna. Ungefär sådan var utsigten bakom hennes stol; hennes vackra ögon fick jag icke se, förr än sista näbben var färdig.

När man vill vara god och är glad och riktigt vaken, kan man ibland tycka hela världen vara lik en stor trädgård med sköna blommor, frukter och små qvittraende foglar, och man njuter af att beundra allt.

Likväl kan man känna sig i denna rosegård vara liksom i en labyrint, så länge man icke hunnit finna templet, der kärlek bor; men huru skall man hitta dit, om man icke har bättre vägvisare än sina egna suckar?

I Sevilla är det brukligt att vartiden gå ut bittida på morgonen och dricka spenvarm mjölk, och på många ställen utom staden finnas då vackra kor, färdiga att mjölkas, bänkar att sitta på, kogubbar, som bjuda mjölk i stora horn, och rena handdukar, med hvilka man torkar från läpparne — icke leendet, blott den hvita mjölkfraggan. I sällskap med andra familjer brukade också mina vänner komma till en sådan trädgård om morgnarne. Redan klockan sex såg man sålunda der ett slags brunnsällskap, herrar och fruor med mostrar och vackra,

giada, morgonfriska señoritas. Man stannade vanligtvis kvar ett par timmar. Somliga dagar kommo äfven flickorna från Triana i båt öfver till Retiro. En morgon stannade vi allasamma kvar i trädgården och läto hemta en smaklig frukost med vin och frukt och bakelser. Det var rätt treffligt och ett flitigt promenerande emellan törnsbuskarne och citronhäckarne. Det var en pastoral med betagna herdar, som i kostallet sökte sina herdinnor, herdinnor i silkesstrumpor och med förgyllda solfjädrar. Den gamle koppärrige Navarro var på väg till Cadix, men hade emellertid lemnat sin unga och lifliga fru Julia kvar hos oss, hvarför han tacksamligen blef ihågkommen med tal och skålar. En regnskur kom också alldeles som bestäld och jagade in oss i det förträffligt tränga och skuggrika skjulet, hvilket man sedan icke tycktes göra sig brådtom att lemna, förr än det var fullt solsken och regnet längesedan förbi. Det led sålunda fram på dagen, innan man kunde besluta sig till att skiljas och taga afsked af hvarann och af den vackra trädgården, som stod med klara droppar på hvartenda blad, så att jasminer och rosenknoppar tycktes liksom infattade i perlor, och hela kostallet mycket grannare än stora Moguls bästa diamantgrufva.

I sådana stunder är det svårt att komma ihåg, hur lifvet är kort. Det finnes dock grafvar öfverallt, fast solskenet breder sitt guld och blommorna sin matta öfver dem, och vi dansa på tufvan några dagar, innan vi i vår tur äro gömda derinunder och snart glömda. För ett par dagar sedan hände den rysligheten, att en vagn med nio personer störtade från Trianabron ner i strömmen. Deribland två unga, vackra, älskvärda flickor, som ofta brukade komma med oss i trädgården vid el Retiro, döttar till don Pedro Montes. »I dag röd, i morgon död!»

Don Frederico har skänkt mig några gamla spanska böcker. Det roar mig obeskrifligt att läsa den oförlik-

nelige Cervantes, och jag är alldeles förtjust af hans rena mensklighet, hans ädelhet och hänförande stil; det är en riktig »hidalgo» och gentleman. Ack, huru somliga ibland kunna få tankar i hufvudet, så klara som äkta juveler, och huru de sedan kunna fatta in dessa i ord, så enkla att de riktigt lysa! Men somliga hafva fått bättre hufvud än andra. Den rike kan ge af sitt öfverflöd, den fattige har intet att dela med sig. Dock — både rika och fattiga famla ännu som i mörker och natt, innan de få höra englarne sjunga: »Ära vare Gud i höjden, människorna en god vilja!» Det är denna goda vilja, som gör Cervantes så ljus och förklarar hans vackra mensklighet och ädla modesti.

Murillo är också en karakter, för hvilken jag har djup vördnad, och hvartenda spår, som han lemnat efter sig, betraktar jag med en hjertlig entusiasm. Det är en personlighet, som framträder så lefvande i sina verk, att man nästan kan tycka honom vara synligt närvarande och nästan höra hans röst: det är en ande, som ingifver lika mycken tillgifvenhet som beundran.

En af mina bekanta, en fransk artist vid namn Boilly, som för närvarande vistas i Sevilla, fick händelsevis veta, att en gammal målare Gutierrez egde en liten handteckning af Murillo, och han lyckades byta sig till den för femtio francs. Om jag hade vetat af denna tecknings tillvaro, skulle jag hafva gifvit dubbelt så mycket derför. Emellertid gläder det mig, att detta konstverk kommit i så goda händer och derigenom blifvit räddadt från förstöring. Denna lilla originalhandteckning är Murillos första utkast till hans stora tafla S:ta Justa och S:ta Rufina och är mycket intressant. Det är en hurtig och elegant teckning med bläck och penna, men mycket bleknad.

I slutet af sextonhundratalet, när konsten för flere orsakers skull oundvikligen och ögonskenligen förföll, sökte man motverka detta genom så kallade konstakademier. Denna idé, som utgick från Italien och snart spridde

sig öfver det öfriga Europa, hade i allmänhet för konsten föga välsignelsebringande följder. Många af dessa konstskolor hafva genom sin böjelse för bombast och sin oändamålsenliga sammansättning mycket bidragit till att förhindra en naturlig konstutveckling. Äfven i Sevilla stiftades en sådan akademi, och den blef verkligen en af de förnuftigaste i sitt slag. Upplysande för konstens ställning i Sevilla och för den uppfattning af konstnärliga sträfvanen, som gjorde sig gällande vid stiftandet af denna »academia», är protokollet vid dess första sammankomst. Det lyder sålunda:

»Allmän sammankomst af målareakademien i Sevilla, hvarvid öfverenskommelse träffades om vissa provisoriska bestämmelser angående denna akademis styrelse, och huru de personer böra väljas, som den samma hafva att förestå.

I staden Sevilla på den 11:te dagen af Januari månad 1660 år efter Kristi börd förklara vi målare, som härunder våra namn teckna:

att, alldenstund vi önska inrätta en »academia», så väl för att bereda oss tillfälle till öfning i våra studier som till förmån för dem som beträda konstens bana, hafva vi öfverenskommit om några provisoriska bestämmelser att tjena till efterlefnad, till dess utförligare statuter hinna blifva utarbetade och antagna, nemligen:

att denna academia skall hafva tvenne förmän (presidenter), hvilka alternerande hvar sin vecka böra infinna sig i academian för att der vara domare i tvifvelaktiga frågor, som kunna uppkomma angående reglerna för vår konsts utöfning så väl som för att upprätthålla statuternas efterlefnad; — och välja vi tills vidare såsom förmän don Esteban Murillo och don Francisco de Herrera;

item tvenne consuler, hvilkas råd bör inhemtas vid alla frågor rörande academians styrelse; och välja vi härtill don Sebastiano Valdes och don Pedro de Palencia:

item en fiskal att vaka öfver statuternas efterlefnad, anteckna öfverträdelserna och infordra plikterna; och välja vi härtill don Cornelius Schut;

item en sekreterare, hvartill vi utse don Ignacio Yriarte; och på det att denna academia må kunna fortfara, och brist på penningar icke må blifva orsaken till dess upphörande, förpligta vi oss alla närvarande, som härunder sätta våra namn, att hvar och en i hvarje månad betala sex realer vellon till bestridande af utgifterna för olja, kol och modeller, och uppdraga vi räkenskapernas förande åt en deputerad, don Juan Valdes;

item en portvakt;

item stadga vi, att alla de, som studera i denna academia, skola vara förpligtade att hvarje gång vid inträdet derstädes med hög röst säga: Alabado sea el Santissimo Sacramento y la limpia Concepcion de Nuestra Señora (högt lofvadt vare det allra heligaste sakramentet och den heliga jungfruns obefläckade aflelse);

item att den, som leder talämnet under studietimmarne på annat än hvad som rör målarekonsten, må plikta; item att om sådant prat fortsättes, sedan förmannen tvenne gånger ringt med sin klocka, alla närvarande må plikta;

item att hvar och en, som brukar eder och svordomar, må plikta;

item att en sparbössa må anskaffas för inläggande af plikterna.»

I sammanhang med detta är det icke ointressant att läsa hvad Cean Bermudez antecknat om studiesättet i Sevilla, innan denna academia stiftades:

»Ehuru stilen i den sevellanska målarskolan under nästan hela sextonde och början af sjuttonde seklet var svag och veklig, visade teckningen dock stor korrekthet, med vacker symmetri, kännedom af benens och musklernas anatomi, jemte en ädel grandiositet i formen, förenad med handling, expression och känsla.

På det att lärjungarne icke måtte vara ängsliga vid handterandet af penslar och färger, tillhöllos de alltid att måla »sargas» al tempera, förr än de började måla i olja. Med »sargas» menades stora linnedukar, utan all preparation, på hvilka målades med limfärg, hvarvid släckt kalk nyttjades såsom hvitt. På detta sätt målades de stora förlåter, med hvilka man i den heliga veckan öfvertäckte altarprikladerna i kyrkorna, flaggorna på de skepp och galejor, som gingo till Indien och Amerika, äfvensom de stora tapeter, med hvilka adeln i Andalusien brukade behänga sina salar och borggårdarne i palatsen.

Med början af 17:de seklet öfvergafs dock denna goda vana, som på samma gång gaf lärjungen ett ledigt handlag vid penselföringen och nödgade honom att med bestämdhet med ens fixera sina konturer. Ty i denna sargas-målning förblifva beständigt de första penselstrecken, som dristigt beteckna muskelspelet, sinnesrörelserna och hvad som eljest är karakteristiskt, liksom i öppen dager, under det att vid målning med oljefärger intet af denna ursprungliga teckning blifver synligt. Herrera, Roélas och Velasquez voro de första, som öfvergäfvade denna gamla studiemetod och antogo en annan, som de tyckte vara en kortare väg till att liffigare kunna imitera naturen, och hvilken äfven för dem, som egde så stora och orginela talanger, kunde vara tillräcklig, men kanske gjorde studierna osäkrare för de mindre begåfvade. —

Det fans vid den tid, då Murillo började sina studier såsom målare, ännu icke någon offentlig ritskola i Sevilla, utan hvarje mästare hade sin skola hemma hos sig. Utom de egentliga lärningarna studerade der äfven vanligtvis några äldre konstnärer och amatörer, hvilka lemnade små penningebidrag till bestridande af de obetydliga utgifterna under vintern för ljus och kol m. m. Nybegynnarna kopierade partier af människokroppen, hvilka mästaren tecknade för dem endera med kol, blyertspenna, bläck och penna eller pensel, och de tillhöllos

alltid att mera lägga märke till en välförstådd effekt af dagern och skuggan än att slafviskt följa streckningen.

Gipser funnos icke många att teckna efter. Något hufvud, en arm eller ett ben, som hade gått i arf från de gamla sevillanska skulptörerna eller från någon utländsk konstnär, som hade varit bosatt i staden, — så t. ex. den bekanta handen med en bit af ett qvinnobröst, af Torregiano — och Becerras anatomiska preparater studerades af alla. Vissa tider underhölls lefvande modell, i synnerhet när mästaren behöfde en sådan för utförandet af något bestäldt arbete. De af lärningarna, som voro mest försigkomna, fingo då på samma gång teckna efter modellen och blefvo derunder omsorgsfullt korrigerade af mästaren. När någon annan lefvande modell icke fans till hands, var det icke ovanligt, att någon af sällskapet blottade bröstet, axeln, armarne eller benen för att studeras af de öfriga. Somliga qvällar ritades efter mannequin, för studium af veck och draperier — en del af konsten, hvari nästan alla de utmärkta konstnärerna på den tiden voro mycket öfrade och erfarna.

Det målades äfven i dessa skolor; likväl tilläts det ingen lärning att kopiera den lefvande modellen med färger, om han icke förut en längre tid hade sysselsatt sig med att måla efter liflösa ting, såsom krukor, kökssaker, frukter och annat sådant, hvilket vi ännu se framstäldt med så stor natursanning på de tafior, som på spanska kallas »bodegones». Den tidens konstnärer ansågo, att ett sådant förfaringssätt säkrast ledde till vanan att beherska penslar och färger, och de trodde det vara bättre att begynna med lättare saker, alldenstund en nybörjare alltid måste finna så många svårigheter vid att rätt framställa människokroppens anatomi och proportioner, dess omvexlande och mångfaldiga rörelser, dess olika uttryck och karakterer, att allt detta redan var tillräckligt öfverväldigande för den, som icke hade stor praktisk vana att umgås med färgerna. På detta sätt begynte Velasquez, Murillo och Herrera den yngre, de bästa realistiska må-

larne i den sevillanska skolan. Utom andra fördelar hade denna metod äfven det goda med sig, att många lärningar, som saknade nödiga gåfvor för att väl måla människofigurer, och hvilkas fantasi icke var tillräckligt liflig, likväl genom denna öfning skaffade sig mästerskap i att måla »bodegones», frukter och blommor eller ornamenter — ett mästerskap, som af konstkännare mycket värderades.

Bredvid den gamla kyrkan Omnium Sanctorum ligger en plats, som kallas La Feria eller marknaden, emedan der alla torsdagar utbjudas till salu gamla möbler, nyttjade kläder och tusen andra saker för godt köp. Der i trakten bodde en mängd handverksmålare, som försedde hela Andalusien med helgonbilder och andra målningar, lika dåliga som dem man ser vid Calle de Santiago i Valladolid, hvarför än i dag taflor utan värde kallas i Sevilla »pinturas de feria», marknadsmålningar. Men de målades också i en sådan flygande fart, att det mången gång hände, att helgonet, som köparen efterfrågade, målades färdigt, medan han prutade om priset, och det var alls icke ovanligt, att man för att tillfredsställa afnämaren på ögonblicket ändrade en San Onofrio till en San Cristobal, eller af en jungfru Maria gjorde en San Antonio de Padua. I gamla tider var handeln med denna sorts målningar mycket större än den är numera, emedan otaliga skickades till Amerika, så att till och med talangfulla målare, då de icke hade annat att göra, vände sig till de köpmän, som hade affärer på Indierna, och kunde vara säkra att af dem få sysselsättning och blifva betalade efter den skicklighet, med hvilken arbetet utfördes.

Man skulle tro det vara omöjligt, att ur denna »feria», der det målades på slarf och utan teckning, någon målare kunde utgå, som var mäktig att frambringa verk af något konstvärde. Likväl kunna flere konstnärer nämnas, som begynt sin bana derstädes. Deras sätt att gå till väga var helt och hållet motsatsen till det vanliga.

De började med att måla och slutade med att teckna; först efter att under målandet af dessa feria-taflor hafva förvärfvat ton i koloriten och en förvånande penselfärdighet, begynte de att på allvar studera perspektiv, anatomi och de öfriga hjälpmedlen i teckning. Om då deras snille var tillräckligt, kunde de lyckas att blifva mycket förträffliga konstnärer. Denna deras metod har någon likhet med deras, som anse, att ett främmande språk fortast läres, om man i början talar mycket, utan att vara blyg för att säga oriktigheter, och sedan, när kannedom om en mängd ordställningar på det sättet vunnits, tager grammatikan till hjälp. Men ehuru praktik och vana vid verktygen gäller mycket i de sköna konsterna, bör ett sådant studiesätt undvikas, som har en för stark tendens att utveckla endast ett manér. Murillo målade mycket för la feria, men han kunde dessförinnan teckna, komponera och ordna en tafla.

Murillo visade mycket tidigt sin böjelse för målning och teckning, och han fullklottrade sina skolböcker, desslikes väggarne, så ock hvad för papper som föll honom i händerna. Han sattes därför att lära målarkonsten hos Juan de Castillo, som var hans släktning. Castillo hade rykte för att vara en talangfull målare, och ehuru hans kolorit icke var omtyckt, ansågs han för en god tecknare. Den unge Murillo var af ett mildt sinnelag och väl uppfostrad, och han blef snart sin mästares gunstling och omtyckt af de öfriga lärjungarne. Men ändå befriades han icke från arbetet att rifva färg, tvätta penslarne och spänna dukar, ty detta var något, som den tiden ansågs nödigt för hvarje målare att känna.» —

En målare kan icke länge vistas i Sevilla utan att erfara, hvilken stor vördnad Murillos namn der åtnjuter, och att de arbeten, som denne store mästare efterlemnade, räknas bland stadens största dyrbarheter. Murillos snille är af en så egendomlig art och dertill så stort, att han väl förtjenar att sättas i bredd med de stora andar, som allra mest beundras och hvilkas arbeten aktas såsom hela

verldens tillhörighet. En vallfärd för att få lära känna Murillo är därför väl värd att företagas, äfven från mycket aflägsna länder; och då det är i Sevilla, som han är fullständigast representerad, bör man ock förnämligast der söka honom. Man må dock icke vänta sig att der få se en enda af de »tiggarpojkar», som i det öfriga Europa vanligtvis förknippas med Murillos namn; de målningar af honom, som finnas i Sevilla, äro altartaflor och framställa en religiös hänrycknings visioner. Ingen har så rent och innerligt som Murillo uppfattat och förstätt att måla barnslig oskuld, och i sådant afseende öfverträffar han ojemförligt antiken. Af alla målare är Murillo kända den som haft den renaste känslan för barnslig naivitet och gratie. Bland de stora mästarne finnas icke många, som hafva lyckats i att måla barnsligheten. Tizian, Correggio och Rafael äro i sådant afseende förträffligast bland italienarne, men de öfverträffa icke Murillo. Ett qvickhufvud har trott det vara träffande att säga, att en »bambino» af Rafael skulle kunna växa upp till att bli en gud, under det en »niño» af Murillo icke kan bli annat än en spanjor med tiden. Det är icke dumt sagdt, men man må akta sig för att tro det vara helt och hållet riktigt. Rafael med sin obeskrifligt stora kraft och smak frambringar alltid ett oemotståndligen starkt och behagligt intryck, men Murillo har en förmåga att väcka rent menskliga sympatier, som är icke mindre beundransvärd.

För ombytes skull gjorde vi en liten utflygt till Cordova. Det går numera lätt att resa dit, sedan jernvägen blifvit färdig. Ressällskapet utgjordes af mr Bentley och hans unga vackra fru, kapten Blake och mr Graham. Jag har flere gånger varit i Cordova; en af mina mycket respekterade vänner, mr Duncan Shaw, är sedan många år bosatt der och har alltid visat mig den vänligaste gästfrihet. Äfven nu bjöd han mig stanna i sitt

hus, under det mina reskamrater togo logis i Fonda de Rizzi. Duncan Shaw eger utanför Cordova ett ansenligt blysmältningsverk med mångahanda inrättningar, men sjelf bor han med sin familj i ett stort och vidlyftigt palats inne i staden midt emot katedralen och är granne med erkebiskopen. Just dagen efter vår ankomst var det en stor folkfest i grannskapet af Cordova, jag vet icke af hvad orsak, och äfven vi stälde till en liten picknick ute i det gröna. Några damer befunno sig i vårt sällskap, och alla voro vi till häst. Det blef en munter ridt först genom de gröna fälten och sedan uppför bergshöjderna emellan oliver, kaktus och vinplanteringar, tills vi hunno fram till mötesplatsen för festligheterna. Vi funno der liksom ett läger af tusentals människor med matkorgar och kastagnetter och med föresats att muntra sig på fullt allvar hela dagen. Trakten var backig och pittoresk med lundar och en klar och liflig bäck, som dansade fram emellan stora stenblock och klippor. Här och der emellan klyftorna fladdrade små eldar i solskenet, kaffe kokades, boricorna, som burit matkorgarne, vinflaskorna och guitarrerna, hvilade sig behagligt i gräset, under det flickorna öfverdådigt gungade eller dansade fandango, allt i sorl af sång och skratt. I vår krets hade kommit några zigenerskor med gröna bandrosor i gula skor, — bruna figurer, som kunde sjunga af hjertans grund, yra och fast beslutna att roa sig. Det var präktigt att se hela denna glada, brokiga människomassa i spridda grupper öfver ängden, öfver kullar och dalar i den vackra trakten, omgifven af höga berg i bakgrunden.

Bittida dagen derpå satte vår lilla trupp sig i rörelse för att besöka några eremiter uppe i bergstrakten. På halfva vägen hunno vi »el Arizife», ursprungligen en morisk anläggning, hvarest sedermera funnits ett kloster. Det är för närvarande en gammalmodig villa, inbäddad i orangelundar, olivhagar och blommor, och som med sina terrasser och springvatten, dammar, torn, hvalf och underjordiska gångar påminner om en fésaga eller tyc-

kes kunna passa till sommarnöje åt någon Merlin. I det varma vårsolskenet blommade törnrosor och myrten, mandelträden doftade, och i de dunkelgröna lundarne hängde fullt af söta gula citroner och saftiga apelsiner. Kuttande ringdufvor slipade näbben på kanten af stänkande fontäner, och nere i de klara tysta dammarne funnos gamla mörka karpar, som gingo och konverserade med hvarandra, kanske om ungdomsäfventyr, fast de nu njöto af heroisk overksamhet, såsom skuggorna på de elyseiska fälten. En af våra följeslagare från Cordova hade bekanta på detta förtjusande ställe, och vi blefvo alla der emottagna med den artigaste gästfrihet och undfånades med frukost. På de skuggrika terrasserna fans det der- efter öfverflöd på förfriskningar, vin och vatten, oranger från träden, sockerkakor, kaffe och likör.

Utsigten derifrån är förtjusande. Man måste komma till Cordova för att få se riktigt klar luft. Det var nu middag, men ingen sömning solrök sträckte sig utefter horisonten, allt var så klingande klart som tonen ur en silfverklocka. Men solen brände, så att till och med marmor-cupido på fontänen i trädgården hade gömt sig i skuggan under den klippta myrtenhäcken och svalkade sig med att leka med de stänkande, glittrande drop- parne, liksom midt ibland brustna perlband af diamanter. Hur härligt måste icke allt detta vara om qvällen, när solen är i nedgången och när hela naturen, varm och rodnande, tar afsked af dagens prins! Jag skulle också vilja hafva sett det, när den silfverskinande månen, liksom qvarglömd på den klara stjernhimmeln, vandrar tyst och stilla i sina egna tankar. Men ingen rast eller ro! Hästarne stampade och vi måste igen åstad.

Från detta yppiga morgonland blir vägen småningom brantare, smalare, vildare och mera besvärlig, men också i samma mån den soliga utsigten vidsträcktare. På bran- ten af bråddjup, der getterna betade i sin oskuld, klefvo hästarne försigtigt och varsamt förbi den undrande herden och sökte stigen, som slingrade sig fram i doftande tim-

jam emellan mossiga klippblock och gapande afgrunder. Omsider hunno vi till eremitaget. Inom trädgårdsporten, midt ibland frukter och blommor, är i en glaslåda upp- ställd en dödskalle med påminnelsen: Hodie mihi, cras tibi. En af eremiterna kom mycket beskedligt och tog emot oss, men kunde omöjligen förmås att låta våra unga damer få inträde i dessa helga gårdar, och de måste därför stanna vid porten. De förlorade dock icke mycket, ty i det lilla eremitaget fans det icke mycket att se. En tafla föreställde »el purgatorio» och en annan »el inferno», båda fulla med porträtter af personer, som i lifstiden mätte ha haft riktigt diaboliska fysionomier. Somliga af dessa konterfejer tycktes vara nymålade och föreställde förmodligen åtskilliga af munkarnes personliga, numera hänsogna bekanta, för de heliga fäderna likväl så utsökt vedervärdiga, att det nu skänkte dessa en ljuflig hugsvalelse att con amore låta åtminstone deras af- bilder plågas och pinas i oljefärg, cinoberröda flammor och chromgul svafvelrök. De hafva intet annat sätt att kunna få yttra sina opinioner, ty häruppe i bergskrefvorna hvarken tryckes eller läses någon tidning. Man visade oss kapellet och ett par celler, hvilkas prydnader bestodo af några hufvudskålar af framfarna eremiter, relikier, ett par lärben och ett axelblad, ett svart krucifix och ett porträtt af hin onde i förgylld ram. Eremiterna äro numera fyra, och kapten Blake trodde, att de ibland skulle kunna göra sig ledighet för att arrangera ett parti whist, men inga kort syntes till. En egenhet i deras hushållning är, att de icke sofva i säng, utan helt enkelt insvepta i kåpan på hårda stengolfvet, en konst som det icke är så lätt att göra efter.

Naturligtvis berättades på hemvägen många burleska munkhistorier, tills vi i Cordova funno vår måltid färdig med garbanzos och tomate, Val de peñas och guld- gult montilla-vin. Det är i Cordova, som man kan få smaka äkta montilla.

Innan vi morgonen derpå lemnade Cordova, besågs som hastigast den underbara katedralen, la Mesquita. Ehuru jag hade varit der flere gånger förut, gjorde den besynnerliga byggnaden ett nästan lika djupt intryck på mig som på mina reskamrater. Det är olikt allt annat att vandra derinne liksom i en labyrint under tusende marmorkolonner och sirliga moriska bågar, prydda med guld, mosaik och taflor. Man kan der nästan tycka sig vara i Orienten, i synnerhet som rundt omkring stå höga palmer. Antalet af kolonner i denna gamla moské säges hafva varit ursprungligen tolf hundra, men ett stort antal nedbröts för byggandet af det götiska koret, på kejsar Karl V:s tid. Af dessa pelare äro 140 skänkta utaf kejsar Leo i Konstantinopel, 115 äro från Nîmes, 60 från Sevilla, Italica och Tarragona, och en mängd hemtades från Kartagos ruiner. I det praktfullt utsirade kapell, som kallas la Kaaba och hvarest fordom koran bevarades, är genom de troende muselmännens knäfall en djup fåra sliten i det hårda marmorgolfvet.

Med ett par vänner gjorde jag besök hos domprosten i Sevilla don Manuel Cepero, som har en samling taflor och är intresserad för konst. Hans boställe är samma hus, i hvilket Murillo slutade sina dagar, och i trädgården finnas ännu ett par gamla freskomålningar, föreställande fauner och nymfer, som naturligtvis sägas vara af Murillo, men snarare äro någon italiensk imitation i Zuccharos stil. Cepero eger ett porträtt af ett fruntimmer med en knähund på armen, förträffligt qvickt målad af Goya, den siste spanske målaren, som han kallas, död 1812. Dessutom eger han flera gamla svarta spanska landskapsmålningar af Yriarte och andra. Det tyckes verkligen vara en af vår tids upptäckter, att träden äro gröna och marken icke alltid svartbrun som tjära.

Min modell Conchetta Guzman bodde icke långt ifrån Ceperos trädgård och hade många historier att be-

rätta angående den högärevördige prelaten, men tycktes alls icke anse honom för ett helgon. Emellertid hade den misstro till presterskapet, som hon ej kunde bekämpa, ändock icke försvagat hennes vördnad för kyrkan, och i alla hennes iure stormar var likväl religionen hennes starkaste ankare. Bland skräp, som jag behöfde för min målning, egde jag också en ännu ganska brukbar, svart fruntimmersklädning af siden, i hvilken Conchetta flere gånger hade suttit, då jag ville måla någon spansk señorita. Hon egde sjelf ingen sådan klädning och kom därför en dag och begärde att få låna denna, emedan hon så gerna ville gå till bikt i katedralen. Klädningen passade henne väl, och om hon i den och med mantillan också icke påminde om en botgörande Magdalena, så är jag öfvertygad, att hon kunde vara lika ödmjukt ångerfull som mången annan. Och när hon sedan kom för att återlemna klädningen, beklagade hon sig icke heller det minsta öfver den hårda botöfning, som biktfadern hade ålagt henne, utan berättade helt enkelt, att hon nu vissa dagar måste krypa på sina bara knän rundt omkring katedralen och in i alla kapellen, dervid läsande ett visst antal Pater noster och Ave Maria. Hon var endast orolig öfver att värken i knäna kanhända skulle bli allt för olidlig och att hon derigenom kunde hindras från att fullgöra hela penitensen under den tid som var henne förelagd; men jag uppmuntrade henne att söka hålla ut. På sådant sätt kämpade den passionerade och förkrossade Conchetta, släpande sig i undergifvenhet och ödmjukhet fram till foten af altaret, liksom törstande efter nåd och förlåtelse. Måhända äro vi andra icke bättre än Conchetta; åtminstone kämpa vi på ett mycket beqvämare vis. Om de hvita handskarne äro oss för tränga, så att vi icke rätt ledigt kunna knäppa ihop händerna, så kunna vi godt låta bli.

En eftermiddag vandrade jag i sällskap med några vänner ut till Santi Ponce och gamla Italica. Vi voro inne i den lilla klosterkyrkan San Isidoro, som är ganska

pittoresk och romantisk. Här ligger begravnen den sköna och kyska doña Uraca Osorio med sin trogna kammarpiga Leonora Davalos. Doña Uraca hade försmått kungens (don Pedro den grymmes) brinnande kärlek och blef derför på hans befallning bränd å bålet; då den döende jungfruns klädsel förtärdes af elden, störtade den trogna tjenarinnan fram för att skyla henne, och förgingos så båda, omfamnande hvarann. — Ute i klostergården finnas ännu några gamla freskomålningar, men allt är förfallet och tycktes mig vara nästan spöklikt.

Italica är numera endast en hop ruiner. Tre af de romerska kejsarne äro födda här: Trajanus, Hadrianus och Theodosius. Af amfiteatern finnas ruiner, men öfverväxta af ogräs och mången knutig oliv. Jag ämnade sätta mig att hvila på en af de förfallna afsatserna, men fann platsen redan vara upptagen af en fet skorpion. Som jag hade hört talas mycket om skorpioner, blef jag glad att få göra dennes, om jag så må säga, personliga bekantskap och bjöd honom strax artigt att stiga in i en pappersstrut, i hvilken jag sedan bar honom med mig till Sevilla, der det redan i mitt menageri fans några guldfiskar i en vattenkupa och en liten tystlåten sköldpadda. Skorpioner hafva dålig reputation, och denne tycktes verkligen ega så god vilja att få stingas med sin krokiga stjert, att jag snart dömd honom till att dränkas i bränvin. Kanhända var det ändå en förföljd oskuld.

En mördare blef afrättad utanför fängelset vid la Puerta de Triana. I en brännande solhetta väntade mängden på detta bedröfliga skådespel, som skulle försiggå på en låg terrass. Framför denna terrass eller schavott stod soldatvakt jemte några dragoner till häst. Då klockan slog tolf, sågs dödsfängen komma, omgifven af prester och fängelsets tjänstemän. Han bar en svart fotsid kåpa med hufva eller rymlig mössa, som kunde dragas öfver ögonen. I Spanien är dödsstraffet antingen strypning eller arkebusering. Denne var dömd att strypas med »el garote», som det kallas. Biktfadern räckte honom crucifixet att

kyssa, hvarunder han föll på knä och gjorde sin sista bikt. Fyra prester höllo dervid ett stort svart kläde liksom en pell öfver båda. Efter slutad bikt gick han fram till skranket och talade eller, rättare sagdt, ropade med stadig och stark stämma några varnande afskedsord till menigheten. Han önskade förlåtelse af alla och anhöll enträget, att man skulle bedja för hans själ. På schavotten stod en stark påle, genom hvilken gick en skruf med ett halsjern. Sedan fängen af bödeln blifvit fastbunden på en stol invid denna påle, fästes jernet omkring halsen, ett svart kläde kastades öfver hufvudet, och en mörk karl, som stod bakom pålen, vred i ett ögonblick omkring den fruktansvärda skrufven. Denna dödsfänges sinnesstyrka var verkligen förvånande. I sista minuten, innan man knäppte jernet omkring hans hals, ropade han med hög röst: »adios, mundo!» (farväl, värld). Mannen var omkring femtio år, hade för lång tid sedan mördat flere personer, men lyckats komma öfver gränsen till Portugal, hvarest han i många år vistats som en fogelfri rövare. I hopp att hans brott voro glömda i Spanien, återvände han dit, blef dock strax gripen på gränsen och måste lida sitt straff.

Några dagar derefter såg jag på samma plats två soldater blifva arkebuserade inom en spetsgård af trupper. De lågo på knä. Den ene föll strax död framstupa, när det small, men den andre hade ännu lif, så att en man af soldatkompaniet måste gå fram och på nära håll skjuta ihjäl honom. De döda kropparne lades på hvar sin svarta bår, öfverhöljdes med svart kläde och fortskaffades af några barmhertighetsbröder af »la cofradia de la misericordia», som bära grå munkkåpor med spetsiga hufvor neddragna öfver ansigtet, så att endast ögonen synas genom ett par hål. De äro derigenom oigenkänliga, men här i Spanien lär det icke vara ovanligt, att prinsar och grefvar tjenstgöra på sådant sätt.

Señora Antonita, som jag mötte på Triana-bron, berättade, att nyss förut på morgonen hade en karl funnits

på gatan i Triana, mördad med icke mindre än tjugufyra knifstyng. »Cosas de España» sade Antonita. Denna señora var gift och lefde ett stilla och lyckligt lif med en temligen stor familj. Det sätt, hvarpå hon hade blifvit gift, var ändock så romantiskt, att det lätt hade kunnat få tragiska följder. Antonita ser ännu mycket bra ut och måtte hafva varit en riktig skönhet i yngre år, åtminstone lærer Esteban hafva tyckt så mycket om henne, att han sökte alla tillfällen att få komma i hennes närhet, och ehuru Antonitas föräldrar rent ut motsatte sig hans inträde i huset, är det alls icke otroligt, att de unga tu ändå träffades oftare, än historien upptecknat. Att få prata så mycket de orka — och de orka mycket — med sina älskare ner genom gallerfönstret är en urgammal rättighet, som de spanska flickorna nog än i dag skulle veta att försvara med sann heroism. Det är deras så att säga habeas corpus. Att Antonita och Esteban begagnade sig af detta privilegium, kan man lätt förmoda, så väl som att de ömsesidigt kände ett oförsonligt hat till den, som först hade lärt smeden att smida galler. Men kärleken är ibland fintlig, och de hittade på det rådet att helt enkelt gifta sig. En vacker natt förde Esteban derföre med sig en lifslevande prest i kaftan, kalott och kappa, som, mot ärlig betalning, ur en svart bok och utan att stamma läste hela vigseln och välsignelsen utanför det låga gallerfönstret, bakom hvilket bruden syntes, under det brudgummen stod på gatan. Allt hade man ställt till så lagenligt och bindande, att när Esteban morgonen derpå instälde sig hos Antonitas pappa och af honom fordrade sin äkta hustru att älska i nöd och lust, kunde hennes utlemnande icke nekas. Som man lätt kan tänka, blef gubben ursinnig och läste i sin tur och på sitt vis böner för båda kontrahenterna, och derjemte många riktigt känslfulla och rörande för presten. Derefter förgingo flera år, utan att Antonitas föräldrar och syskon kunde förmås att umgås med henne. Numera var dock hela romanen länge

sedan glömd eller åtminstone endast till såsom skriven i en igenslagen bok på hyllan.

En gitana, som hette Soledad, brukade ibland komma i min studio och sitta som modell. Hon var icke gammal, bar stundom ett litet brunt flickebarn på armen och hade en man, som satt fängslad till följd af någon liten ovarsamhet med en knif. Hennes utseende var pittoreskt och icke fult, ehuru hon med svart, okammadt hår, snarlikt en lejonman, olivebrun hy, magra knotiga fingrar, tunna och knappa draperier samt ett par ögon som två brinnande eldkol påminde om en hexa.

En dag började vi tala om spådom, hexerier och trollkonst, hvarvid jag påstod mig icke kunna begripa, huru det är möjligt, att folk kan sätta tro till sådant.

»Då är ni lik dem», sade hon, »som icke tro på att månen fins till de nätter, då han icke lyser. Det finnes flera obegripligheter till i världen, än man vet af, men det är tydligt, att de olika folkstammarna fått olika gåfvor, krafter och förmögenheter. Ormen har fått sin gifttand att stinga i hälen den som trampar honom, och vårt fattiga och föraktade folk har fått i arf många hemliga kunskaper, som äro vår hjälp på vägen, tills vi hinna hem igen, om vi endast hålla händerna rena från människoblod.»

»Således kan väl äfven du spå», sade jag skrattande.

Hon ryckte på axlarne och teg en stund, men sade sedan: »Om jag kan spå eller ej, det är min ensak, men icke behöfver jag att se i er hand, för att kunna säga att det är en señorita, som» — »Aj!» sade jag — »och vill ni veta, om det blir ny eller nedan i det kvarteret, så kan jag lätt visa er, hur det kommer att gå.» — »På hvad sätt då?» frågade jag. — »Jo, det behöfs ingenting mer än ett par silfverpenningar, några kopparslantar och ett saltkorn; men jag upprepar, att det jag ämnar göra är bara

för att få se en skymt af er lycka (»la suerte»). Om konsten icke vill gå, så är det icke heller värdt, att ni längre tänker — och hon öfvertygade mig så fullkomligt, att hon kunde trollo, att jag morgonen derpå hade allt i ordning för vårt hexeri.

Då ingen främmande uppehåller sig i min studio, kan der vara rätt tyst. Det är en stor sal med hvälfdt tak, sammanhållet af rostiga jernstänger; väggarna äro fulla med tafvor och studier. Stora tunga förhängen afdelar rummet, en spegel gapar i en vrå, och bland skräp af många slag sprattla mina guld fiskar i en kupa med klart vatten. Min svarta zigenerska lät icke vänta på sig, och med en hemlighetsfull hviskning frågade hon, om allt var i ordning. Jag pekade på de grufliga apparaterna, som lågo på en stol, och med en blick derpå sade hon »godt», försvann tyst bakom förhängena, reglade dörren, sköt tillsammans fönsterluckorna, så att det blef liksom en spöklik skymning i rummet, rätt passande för vårt mörka förehåfvande. Hon gick nu till spiseln, doppade fingret i askan och gjorde dermed midt på golvet en stor ring, under det hon med dof röst och liksom besvärjande sade:

»Askan var eld, kan icke brinna,

Askan är död, har icke lif, —

och mumlade annat på romalis, som jag icke förstod. Hon stälde derefter en stol inom ringen och föll på knä framför den. På en tallrik lade hon de två silfverpenningarne jemte de udda kopparslantarne och begöt dem med vatten. Saltkornet tog hon emellan uddarne på en sax och sade: »När jag nu släpper detta korn i vattnet, så antingen sjunker det eller fattar det eld; om det tar eld, har ni lycka. Salt är lika nära slägt med vatten som med eld, och vi få se hvilketdera det väljer.» Under hemska åtbörder försökte hon nu att med en svafvelsticka tända eld på saltkornet och — det lyckades, kornet föll ner på vattenytan och sam der omkring, brinnande med en klar låga som ett litet ljus. Hon blef nu liksom elek-

triserad, ögonen gnistrade, och hon fattade med sina knottiga fingrar som med klor fast i min arm och skrek: »Öppna ögonen, menniska! Se hur eldslågan söker, se hur kopparn blir hvit som silfver i vattnet, och hur det kokar och fräser!» Jag såg icke allt det der, men jag tyckte mig känna kamferlukt. Som vattnet genom denna rysliga eld hade blifvit förtrolladt och högst skadligt, slog hon ut det i trappan på stengolfvet och trampade deri med båda fötterna korsvis, under det hon mumlade någonting på sitt språk. Silfverpenningarne voro också mycket skadliga för mig, men icke för henne, hvarför hon utan någon räddhåga stoppade dem i sin kjolsäck. Då allt var förbi, frågade hon mig högtidligt: »Tviflar ni ännu?» — »Ja», svarade jag. — Hon runkade då på hufvudet, men sade: »Tag då och klipp ett hjerta af hvitt papper och sätt båda namnen derpå; bär det sedan på bröstet hela dagen och lägg det under hufvudkudden i natt, så skall i morgon bittida visa sig någonting förfärligt.»

Om morgonen hade jag ännu icke hunnit klippa detta hjerta, när min trollpacka kom, men jag gjorde det då oförmärkt, och hon tog hjertat, läste någonting obegripligt deröfver och bad mig sedan förbränna det. Jag skulle derefter med den svarta askan stryka på hennes bara arm. Hon var dervid allvarsam som döden och höll liksom ho-

tande fram armen och sin knutna näfve. Jag trodde mig kunna gissa, huru denna konst skulle sluta, men blef öfverraskad, då i stället för den inskription, som jag väntade skulle bli synlig, besynnerliga figurer visade sig på armen, när jag gned honom med den svarta askan. Vid första påseendet sågo de ut som egyptiska hieroglyfer, men sedan hon hade förklarat att de föreställde mig sjelf, med den jag tillbad, hand i hand, fann jag likheten träffande och ingen af de fem fingrarne bortglömd. Slutet blef, att hon sade sig finna, att jag endast gjorde narr af henne, och hon kom derföre helt uppriktigt fram med den bekännelsen, att hon sjelf ännu icke kunde trolla mycket, men att hon hade »una maestra», som visste mera af sådana ting än tillätligt är, en som plögade umgänge med »el animo mas solito» (spiritus familiaris) och som kunde signerier, hvilka ingen i verlden skulle kunna emotstå. »Denna min maestra har skickat mig hit för att fråga, om ni skulle vilja vidare fortsätta med detta fanstyg, och hon vill då med största nöje tjena er efter bästa förmåga.»

Oftare än på många andra ställen får man i Sevilla se kyrkliga processioner på gatorna, och innan kort kan man blifva lika van dervid som vid att se vaktparaden. I dessa processioner bäras kors och standarer och mycket annat ur kyrkans samling af antiqviteter, jemte döds skallar, armpipor och dylika undergörande relikier, åtföljda af hundratals så kallade nazarenos, personer klädda i drägter, liknande dominos, med höga spetsiga hufvor helt och hållet döljande ansigtet, endast med hål för ögonen; de hafva dertill skor och strumpor på smala ben, i ena handen en lång brinnande vaxfackla och på armen en liten korg, innehållande konfekt och karameller att bjuda damerna till höger och venster under vägen. Ehuru i sådan utstyrsel voro nog icke alla dessa herrar så heliga, som de sågo ut. Alla balkonger äro öfverlastade med vackra

damer i svarta mantillor, och i trängseln på gatan fins det ändå flera. I den stora rikt utsmyckade katedralen hafva presterna sitt spel — jag menar på orgelverket, på basfioler och klarinetter, fagotter och piccolaflöjter, under det att det slösas obarmhertigt med rökpulver; vaxljusen och de heliga silfverlamporna äro alla påtända, och miserere sjunges miserabelt. Men likväl lyckas det icke för alla att synas vara andäktiga, huru mycket de än anstränga sig. De flesta tyckas vara oroliga för att de ej skola hinna skaffa sig en god plats till tjurfäkningen på eftermiddagen.

I anledning af en eller annan högtidlig obegriplighet skulle det blifva en ovanligt storståtlig procession ifrån katedralen och rundt omkring på gatorna i staden. Alla balkonger pryddes med festoner, tapeter och uthängda sidengardiner, och öfverst emellan taken spändes segeldukar eller så kallade »toldos» såsom skydd emot solen, som redan började blifva rätt brännande. Qvällen förut var det så kallad »velada» (marknad): gitanas, buñuelos, avellanas, brända mandlar, nötter, torn af mandelmassa och honungskakor, os af olja, flämtande rykande lampor, leksaker för barn och mycket barnslighet för gammalt folk.

Jag gick förbi katedralen vid midnattstiden; det var då tyst och tomt der i trakten. Portalen var redan klädd på det rikaste och behängd med draperier af purpursammet och guldgaloner. De höga kyrkportarne stodo öppna, och blott ett förgylldt gallerverk hindrade inträdet i kyrkan, deri nära ingången en stor silfverlampa hängde och brann stilla. En lång stund stod jag lutad mot gallret och blickade in i detta ofantliga dunkla svalg, som tycktes nästan vara en ingång till andeverlden eller tröskeln till en omätlig graf, utandande en atmosfer, öfvermåttad af sekelgammal rökelse, full af förklingande orgeltoner och aftynande latinska böner, — en spöklik sorgmarsch, som uppfördes med stum musik.